

Normanský summit v Paříži nepřekvapivě „happyendem“ neskončil

- CZ24 News | 12. prosince 2019

FRANCIE: Oživený normanský formát se na pařížském summitu setkal se starými problémy minských dohod a geopolitikou, míní Veronika Sušová-Salminen.

Po měsících složitých příprav se nakonec 9. prosince v Paříži konal po více než třech letech summit tzv. normanské čtyřky, kam patří Ukrajina, Rusko, Francie a Německo. Smyslem existence této skupiny je nalézt řešení již šestým rokem pokračujícího konfliktu na východě Ukrajiny.

Pondělní summit průlom nepřinesl. A nikdo od něj ani nic takového neočekával, sluší se dodat, což je po skoro pěti letech od podpisu minských dohod vizitkou totálního patu v řešení tzv. ukrajinské krize, kterou vyvolal prudký majdanský obrat Ukrajiny k atlantickým velmocem (USA, NATO a EU) v roce 2014. Pozitivním signálem se stalo samotné setkání a první osobní schůzka nového ukrajinského prezidenta s ruským – v kontextu „nové“ politiky francouzského lídra Emmanuela Macrona. Příznivě působil také fakt, že všechny strany jednání po summitu i přes rozpory naznačovaly určitou spokojenost.

Ve všem ostatním sledoval summit poměrně známý scénář, který se točí kolem různého výkladu minských dohod z roku 2015 a kolem nemožnosti shodnout se díky tomu na přijatelném kompromisu.

Napřed tedy na čem se summit nakonec shodl? Závěrečné komuniké hovoří o tom, že do konce roku 2019 bude plně ukončena střelba (nastane příměří) a obě strany budou spolupracovat na další výměně zadržených podle principu všechny za všechny. Do března 2020 by také mělo dojít ke stažení vojenských jednotek ze tří míst na Donbase (Zolotoje, Petrovskoje a stanica Luhanskaja) a mělo by začít odminování těchto území. Dále se má prodloužit platnost ukrajinského zákona o zvláštním statusu Donbasu a v budoucnu (neurčitě) by změny v tomto duchu měly být zaneseny do ústavy Ukrajiny. Součástí ukrajinských zákonů se také má stát i na Ukrajině kontroverzní „Steinmeierův vzorec“. Další jednání skupiny by se mělo konat v březnu 2020 a mělo by se opět dotýkat sporných otázek.

Ovšem i v závěrečném komuniké je takříkajíc hned na několika místech zakopán pes. Příměří na východní Ukrajině se opakovaně nedaří plně realizovat (tj. opakovaně se porušuje), jako velmi složité se také ukázalo odvedení ozbrojených jednotek od dělící čáry, a na Ukrajině panuje odpor k tomu, aby se autonomie Donbasu stala součástí ústavy země (i když Zelenskij tento krok v Paříži slíbil s tím, že odmítl federalizaci země).

Summit se také shodl na tom, že minské dohody z roku 2015 nemají žádnou alternativu, a i nadále zůstávají jediným nástrojem, jak politicky vyřešit konflikt na východě Ukrajiny. Ovšem na Ukrajině mnozí považují minské dohody za „vítězství“ Putina (přestože na dohodě je podpis tehdejšího prezidenta Petro Porošenka, který s „Minskem“ souhlasil), a s jejich realizací řekněme nespěchají. Pokusy Zelenského začít z čistého listu, se nezdařily. Minské dohody jsou ve hře.

I přes tyto viditelné neshody však Vladimir Putin hovořil o „oteplení“ ve vztazích – zdůraznil, že došlo k sérii konkrétních kroků, které znamenají jistý pokrok. Nutno dodat, že k vyzdvihovanému pokroku došlo v rámci příprav na summit a že summit je vlastně jen potvrzení. Za úspěch považoval summit i ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij, který jednání s Putinem označil za „remízu“. Německá kancléřka Angela Merkelová pak mluvila o tom, že summit by měl vést k detailnější práci na

mírovém procesu na Donbase a podobně jako Emmanuel Macron viděla úspěch v samotném konání summitu. Macron, který se v organizaci summitu angažoval v podstatě od srpna letošního roku, zdůraznil, že summit vedl k oživení normandského formátu. Slova chvály směřovala na ukrajinského lídra Zelenského, který dle Macrona „pomohl obnovit důvěru na nejvyšší úrovni“ díky své politické rozhodnosti a statečnosti. Bez ohledu na tato slova chvály summit nicméně ukázal, že Zelenskij je závislý na domácí ukrajinské agendě, která (spolu s padajícími ratingy podpory) omezuje jeho manévrovací prostor.

Hlavními spornými body zůstávají v podstatě dvě otázky. První je otázka kontroly nad ukrajinsko-ruskou hranicí a druhá pak možnost realizace místních voleb na východní Ukrajině (a spolu s tím i otázka politické autonomie regionu a změna ústavy). Kdo situaci sleduje, ví, že se ve skutečnosti jedná o staré problémy. Ukrajinská strana trvá na tom, aby se volby konaly podle ukrajinských zákonů a v souladu s mezinárodními standardy. Podle Steinmeierova vzorce se na Donbase mají konat místní volby a následně začne platit také ukrajinský zákon o zvláštním statusu (tj. politické autonomii) obou regionů. Problémem je, že vzorec čelí na Ukrajině poměrně silné opozici. Ukrajinský lídr od podpisu Steinmeierova vzorce na začátku října 2019 čelí kritice nacionalistů, která se neomezuje jen na parlament a politickou arénu, ale probíhá i ve formě protestů na ulici. Summit čtyřky ale na vzorci trvá.

Sporným bodem zůstává i kontrola nad ukrajinsko-ruskou hranicí v oblasti obou samozvaných republik Doněck a Luhansk. V tomto případě Ukrajina trvá na tom, aby ukrajinská kontrola hranice byla podmínkou pro donbaskou politickou autonomii. Rusko trvá na liteře minských dohod: nejprve autonomie a až poté kontrola nad hranicemi, která nepochybně představuje strategickou výhodu. K posunu nedošlo ani v otázce politického dialogu mezi Kyjevem a „neuznanými republikami“, který Zelenskij odmítl. Kyjev tak upřednostňuje jednání prostřednictvím Moskvy (či s Moskvou), protože místní separatisty chápe jako nelegitimní (či uměle vytvořené) loutky Moskvy (čímž ale v důsledku fakticky posiluje význam Ruska a může konflikt na východě vidět výlučně jako konflikt s Ruskem).

Podtrženo a sečteno, pařížský summit normandské čtyřky (zatím) potvrdil přetrvávající problémy, které znemožňují tento evropský konflikt, za který nese svůj díl odpovědnosti také Západ a EU, ukončit. Hlavním důvodem je skutečnost, že jádro konfliktu je geopolitické a bezpečnostní a v této rovině zatím, přes některé pozitivní signály, ke konkrétním posunům na ose Západ/NATO-Rusko nedošlo. Nelze je tak čekat ani na ukrajinské frontě. A naopak.